

BASTERIA

TIJDSCHRIFT VAN DE NEDERLANDSCHE
MALACOLOGISCHE VEREENIGING

Is *Ostrea princeps* S. V. Wood een zelfstandige soort?

door

C. BRAKMAN

De literatuur over *Ostrea princeps* is beperkt. Behalve bij Wood in zijn Crag Mollusca vindt men de soort behandeld in Nijst 1878—'81. Verder wordt zij nog genoemd in eenige geschriften van dezelfde schrijvers. Van den Broeck vermeldt haar niet in zijn Esquisse géologique 1876—'78, maar wel in zijn Introduction tot Nijst. De diagnose van Wood luidt: Testa magna, crassa rotundata; valva sinistra convexa, costata, costis numerosis elevatis, radiantibus, divaricatis, concentricis undato-plicatis; valva superiori plana, obsolete costata. Diameter 5 inches.

Schelp groot, dik, min of meer rond; linker- of onderschelp convex, met ribben op den buitenkant, de ribben zijn talrijk, hoog, stralend en dichotoom vertakt, de concentrische groeilijnen verlopen golvend; de bovenschelp is vlak en voorzien van zwakke ribben. Middellijn $12\frac{1}{2}$ cm.

Toetsen wij deze diagnose aan een willekeurige volwassen oester uit het Steendiep, dan blijken alle kenmerken toepasselijk, behalve dat der stralende ribben op de bovenschelp.

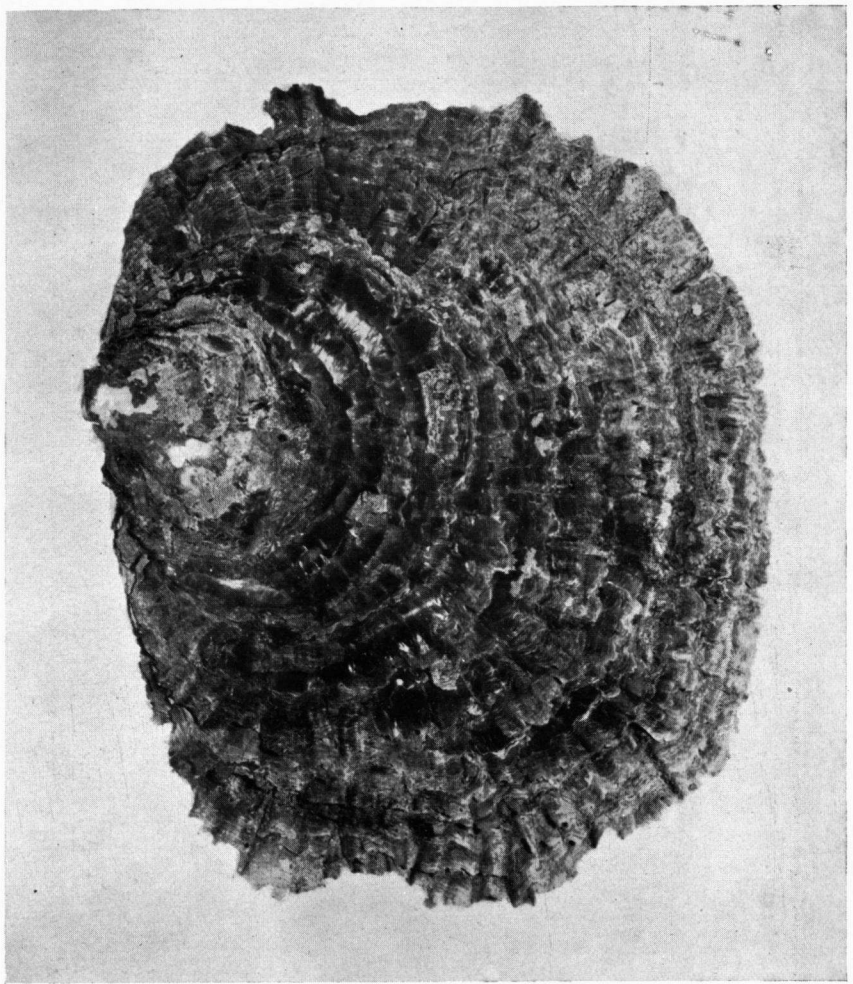
In 1850 was men nog niet algemeen tot het inzicht gekomen, dat de zeer grootte oesters als *Ostrea lamellosa* Brocchi (1814) en *hippopus* Lamarck (1819) min of meer normale volwassen exemplaren zijn van *O. edulis* L.. Hieruit is het te verklaren, dat Wood eenige zeer grootte oesters met afwijkende bovenschelp tot een nieuwe soort verhief. Op de eerste publicatie schijnt intusschen geen nieuwe vermelding gevolgd te zijn. De *O. princeps* door Nijst behandeld, voldoet niet aan de diagnose en is niets anders dan de volwassen *O. edulis* L.. Immers het eenige werkelijk onderscheidende kenmerk, de

geribde bovenschelp, ontbreekt bij de door Nijst afgebeelde voorwerpen. Om zekerheid te verkrijgen over deze oester heb ik een groot aantal Zeeuwsche oesters onderzocht, in het bijzonder op een mogelijke aanwezigheid van stralende ribben op de bovenschelp. Hierbij is mij het volgende gebleken: bij de gekweekte oesters van Ierseke vindt men geen exemplaren, die dit kenmerk vertoonen. Bij de losliggende oesters uit het Steendiep zijn de teedere lamellen, die gezamenlijk door haar golving de ribben vormen, meestal volledig verdwenen, bij de oesters der sluisdeuren eveneens.

Bij de aangespoelde oesters langs de stranden vindt men soms jonge exemplaren, die flauwe ribben op de rechterschelp vertoonen. Bij oesters, die in helder water ongestoord hebben kunnen groeien, vindt men niet zeldzaam de ribben nog tusschen de buitenste groeilijnen, terwijl zij tusschen de oudere groeilijnen zijn verdwenen door het verloren gaan der lamellen. De bovenschelp heeft dan als het ware een geribde kraag. De lamellen op de bovenschelp zijn zoo teer, dat ze bij de veel verwerkte handelsoesters volledig verdwijnen. De *Ostrea princeps* van Wood is als het ware de volmaakte, de ideale vorm van de gewone oester, waarbij de ribben door gunstige groeivoorwaarden zijn blijven bestaan, ook op de rechterschelp. Theoretisch zou men kunnen beweren, dat alle gewone oesters de gedaante van *Ostrea princeps* hadden kunnen verkrijgen, onder ideale levensomstandigheden in zuiver, rustig en voedingrijk water.

Vergelijken wij de diagnose van *princeps* met de door Wood vermelde diagnose van *edulis*, dan blijkt *princeps* in de volgende kenmerken af te wijken:

1. *princeps* is aanmerkelijk grooter dan *edulis*. Dit kenmerk heeft voor ons geen beteekenis meer. Zie Basteria van 1 Febr. 1938.
2. *princeps* is meer rond van omtrek dan *edulis*. Hierbij merken wij op, dat wij in Ierseke honderden ronde exemplaren van *edulis* gezien hebben.
3. De onderschelp van *princeps* is voorzien van sterke, stralende ribben en die zijn soms dichotoom vertakt. Daar echter de ribben op de onderschelp van *edulis* soms dezelfde

Ostrea princeps S. V. Wood.
± $\frac{2}{3}$ nat. grootte.
Uit het Steendiep, leg. C. Brakman.

Map of the Eastern United States,
by Henry van der Schalie.

eigenschappen hebben, vooral bij oudere voorwerpen, is dit geen onderscheidend kenmerk voor *princeps*.

4. De vlakke boven- of rechterschelp is bij *princeps* zwak geribd. Daar bij *edulis* de bovenschelp als regel ongeribd is, moeten wij hierin het specifieke kenmerk van *princeps* zien.

Intusschen vindt men onder geschikte omstandigheden bij *edulis*, exemplaren met den bovengenoemden gekraagden rand, zoowel bij oudere als bij jongere exemplaren, m.a.w. die kraag is aan verplaatsing onderhevig. Waar eerst op b.v. 2-jarigen leeftijd een geribde buitenrand ter breedte van een cm aanwezig was, vindt men na een paar jaar dien rand weer terug aan de nieuw bijgegroeide gedeelten, terwijl op de oude plaats de ribben verdwenen zijn door het verloren gaan der lamellen. Slechts zeer zelden zijn de lamellen bestand tegen den tand des tijds. Alleen die exemplaren van *edulis*, waarbij die ribben op de rechterschelp zeer krachtig ontwikkeld en blijvend zijn, noemt Wood *Ostrea princeps*.

Wil men voor dezen overigens zeldzamen vorm een naam, dan behoort deze te luiden: *Ostrea edulis* L., var. *princeps* S. V. Wood.

Opmerking: Wij hebben de kwestie van het al of niet recent zijn buiten beschouwing gelaten, daar er geen wezenlijke verschillen aan te toonen zijn tusschen pliocene en recente exemplaren van *Ostrea edulis* L.